

Yttrande

2022-12-13

Miljödepartementet
103 33 Stockholm
m.remissvar@regeringskansliet.se
Regeringskansliets dnr: M2022/01828

Handläggare:
Fanny Isaksson Lantto

Dnr: 2022-02457

Yttrande avseende Rapport 2022:14 Förslag som leder till transportsektorns klimatomställning

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas, har granskat innehållet i Rapport 2022:14 Förslag som leder till transportsektorns klimatomställning.

Formas ställningstagande

En kraftfull politik för samhällets klimatomställning med ett tydligt sikte på de klimatpolitiska målen är av yttersta vikt. Det är angeläget att den kommande klimatpolitiska handlingsplanen blir verkningsfull och ligger i linje med vetenskapen. Styrmedel och andra åtgärder för transportsektorns klimatomställning är en viktig pusselbit i klimatpolitiken.

Formas välkomnar rapportens analyser och ser positivt på att Trafikanalys lämnar förslag och rekommendationer till regeringen.

Beslutad politik är en utgångspunkt

Formas anser att det är viktigt att ha en sammanhållen styrmedelskedja, som förbinder nationell och internationell politik så att Sverige ska kunna anpassa transportsektorn och samhället till nollutsläpp till år 2045.

Trafikanalys förslag vilar på beslutad politik och styrmedel till och med 1 mars 2022. Formas noterar att utvecklingen inom området sker fort och att förslag som lämnats inom den europeiska klimatlagen ("Fit for 55"), Miljömålsberedningens delbetänkande *Sveriges globala klimatavtryck* och regeringens budgetproposition för 2023 kan komma att påverka rapportens förslag och beräkningar av utsläpp av växthusgaser. Formas vill därför framföra att det är av vikt att regeringen tar hänsyn till och förenar nationella och internationella mål och styrmedel för transportsektorns och samhällets klimatomställning.

Styrmedel och åtgärder behövs inom tre områden

Transportsektorns klimatomställning ska enligt rapportens förslag vila på tre åtgärdsområden. Formas tillstyrker rapportens argument att det är viktigt med styrmedel och åtgärder inom flera

områden för olika trafikslag för att skapa en robusthet i omställningen och förutsättningar för att sprida risker. Formas anser att det är positivt att rapporten anlägger ett systemperspektiv genom att presentera flera åtgärdsområden som går tvärgående över vägtrafik, sjöfart, luftfart samt trafikövergripande.

Formas tillstyrker rapportens förslag om att utveckla de transportpolitiska principerna till att inkludera principen *Ett transporteffektivt samhälle* och anser att det skulle kunna vara ett viktigt politiskt verktyg i omställningen till ett samhälle utan fossila bränslen. Då styrmedel införs med utgångspunkt i att skapa ett transporteffektivt samhälle, tydliggörs incitament till att samordna fler politikområden – så som samhällsplanering och samhällsbyggnad – att arbeta med transport- och växthusgasutsläppssnål planering.

Formas noterar att rapporten lämnar definitionen av vad ett transporteffektivt samhälle är till regering och berörda expertmyndigheter att beskriva närmare vid implementering av principen. Formas vill framföra att definitionen av principen och dess tillämpbarhet kommer att gynnas av att vara vetenskapligt underbyggd. Vidare anser Formas att en transportpolitisk princip som ska styra transportsektorns klimatomställning tydligt bör inkludera såväl miljö- och klimataspekter som ekonomiska aspekter och ett jämlikhetsperspektiv som innefattar förutsättningar i hela landet.

Formas konstaterar att rapporten hade i uppdrag att beskriva effekter för bland annat fördelningspolitik, jämställdhet och regional utveckling. Formas anser att effekter för dessa områden är sådant som rapporten med fördel hade kunnat belysa i större utsträckning. Hållbara mobilitetssystem och hållbar transportförsörjning behöver planeras i relation till andra funktioner i samhället och utgå ifrån människors olika behov och förutsättningar, oavsett kön och var i landet de bor. Formas vill därmed framföra att det är av vikt att regeringen tar hänsyn till transportpolitiska effekter för olika förutsättningar och behov som finns i städer och på lands- och glesbygd, såväl i norra som i södra delar av landet, för att trygga en jämlik klimatomställning.

Forskning och innovation har en viktig roll att spela i klimatomställningen

Formas anser likt rapporten att forskning och innovation har en viktig roll att spela i klimatomställningen. Formas tillstyrker vidare rapportens bedömning om att analyser av forskning och innovation, hur det bör bedrivas och vad som bör prioriteras bör ske inom ramen för befintliga processer.

En del förslag i rapporten innefattar förslag till utredningar. Formas anser att det är viktigt att eventuella kommande utredningar är förankrade i forskning. Formas uppmuntrar berörda aktörer att ta del av den forskning och kunskap som finns tillgänglig på området.

Formas kan vara behjälpliga med forskarkontakter då vi finansierar forskning och innovation inom många av rapportens områden och verkar för att tillgängliggöra den. Frågor om transport, logistik och dess infrastruktur är viktigt för alla de nationella forskningsprogrammen som Formas ansvarar för: klimat, hållbart samhällsbyggande, livsmedel respektive hav och vatten. Formas finansierar bland annat forskning om hållbara transporter och hållbara mobilitetssystem och ger även stöd till Sveriges nationella centrum för forskning och utbildning om kollektivtrafik K2.

Resonemang om järnvägen

Formas noterar att rapporten har låtit genomföra en mindre studie som har behandlat styrmedel för en effektiv järnväg. Formas konstaterar att rapporten inte har några förslag för trafikslaget järnväg. Rapporten menar att: ”Järnvägen står för en marginell andel av växthusgasutsläppen från inrikes transporter. Insatser som syftar till att minska utsläpp från järnvägstrafiken är därför minst viktigt” (s. 36). Formas efterlyser dock förslag för järnvägen eftersom en transformativ samhällsplanering och ett transporteffektivt samhälle behöver bidra till att underlätta att välja ett hållbart transport- och resebeteende.

Formas noterar även att Trafikanalys inte presenterar förslag gällande åtgärdsområdet *Ett transporteffektivt samhälle* inom *Förslag som rör luftfart*. Formas anser att det även för trafikslaget luftfart är av vikt med analyser av allt ifrån alternativa, mindre utsläppsintensiva färdmedel, såsom järnvägen till ekonomiska och sociala aspekter.

Övriga synpunkter

Formas har inga synpunkter på övriga förslag och rekommendationer.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Johan Kuylenstierna, efter föredragning av analytiker Fanny Isaksson Lantto. I beredningen har även avdelningschef John Tumpane deltagit.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför nammunderskrifter.

Johan Kuylenstierna

Fanny Isaksson Lantto